

Sirkka-Liisa
Pihlaste

Kirjan tuotto
ehkäisee tyttöjen
silpomista
Keniassa.

Makean
veden
paikka

Makean
veden
paikka

Sirkka-Liisa
Pihlaste

Makean
veden
paikka

© Sirkka-Liisa Pihlaste, 2024

Runot sivuilla 38 ja 39 Sapfo; *Iltatähti, häälaulu*, suom. Pentti Saarikoski 1969,
Kustannusosakeyhtiö Otava

Graafinen suunnittelu: Tiia Javanainen / Purotie Design

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4687-5

Katrilie, Marilie, Mikalie, Gerelle, Gerbawlle, Tarikilie

Millalie, Suriyalie, Sajalie, Basmalhille

Kasperilie

BEZ ry:n tukemille tytöille Keniassa.

Henkilöitä:

Ayana, joka syntyi Etiopian ylängöllä pyöreään maalattaiseen majaan. Nimensä mukaisesti hän on kuin kaunis kukka. Kau- niita kukkia leikataan.

Paula, joka syntyi pieneen punaiseen taloon Suomessa ja tahtoi kantaa tyttöä saunarannassa. Paula on nyöri tai lanka, ylä- tai alaköysi, mutta myös jänikselle tarkoitettu ansa.

Mikko, adoptioisä, vakaa, tarmokas toimija, on saanut nimensä arkkienkeli Mikaelin mukaan. Hän on kuin arkkienkelisoturi mutta pakana.

Kaarina, Ruotsissa asuva Paulan sisko

Berhanu, isä, jolla on kuuma ja jonka nimi tarkoittaa Valoa.

Dire, Berhanun vaimo

Carmen, äitinsä ylpeys ja sukunsa ensimmäinen koulutettu nainen

Luisa, rakastettu

Bella ja Tedla, lapseton pariskunta

Mare ja Zwedu, he, jotka kuolevat.

Ato Girma, kukkaplantaasin johtaja, jota kuollut vaimo oli sano- nut viisaaksi ja hurmaavaksi.

Miriam, Girman äiti, viisas nainen

Moottoripyöräilijä

Adoptioprosessissa olevia hakijoita ja adoptioviranomaisia Suo- messa ja Etiopiassa

Sukulaisia ja työkavereita Suomessa ja Etiopiassa

Lapsia

Prologi

Vuosi 1995

*Etiopiassa vuosi 1988 Juliaanisen
kalenterin mukaan*

Tyttö istuu sinivalkoisen auton takapenkillä. Ruskea penkki tarttuu ilkeästi paljaisiin kohtiin ihossa. Auto pomppii ja mutkittelee pölyisellä tiellä. On kuuma ja tyttöä janottaa. Miksi hänen pitää istua tässä? Hän haluaa olla omassa pihassa ja järven rannalla. Tedla-setä oli ollut aamulla järvellä kalastamassa. Setä on kiltti ja antaa hänen joskus koskea kaloja. Se tuntuu jännittävältä.

Aamulla Bella-täti oli pukenut hänelle tämän kiristävän mekon ja tehnyt tiukat, päätä myöten menevät letit. Tyttö oli ajatellut, että on kyläilypäivä, mutta täti oli sanonut, että lähdetään ostamaan leipää.

Auton takapenkillä istuu myös kaksi vierasta tyttöä. Isompi heistä on määräilevä ja sanoo pienemmälle, että he ovat menossa kaupunkiin ja että tämän pitää olla hiljaa, tai heidät jätetään pois. Tyttö pelkää vielä enemmän. Hän tuijottaa vain eteensä. Kaksi kyyneltä valuu hiljaa. Hän yrittää pyyhkiä ne pois. Miksi täti työnsi hänet tähän autoon? Hehän olivat menossa ostamaan leipää.

Kuljettajan vieressä etupenkillä istuu mies, jolla on kaupunkilais-takki. Miehen takki on sininen ja tytöstä hieno. Hän alkaa tuijottaa sitä, ettei itku tulisi enää. Kuoppainen tie ja vilistävä maisema saavat

tytön voimaan pahoin. Tien varren piikkipensaat muuttuvat tytön silmissä vihreäksi puuroksi. Hän oksentaa syliinsä ja auton lattialle. Mies käskää kuljettajaa pysähtymään.

Pysähdyksen aikana mies siivoaa tytön mekkoa ja lattiaa. Hän antaa kuljettajalle ohjeen ajaa seuraavaan kylään. He juovat makeaa teetä tien varren kuppilassa, ja tytölle tulee parempi olo. Tyttö päättää, ettei hän enää itke. Hän on jo iso, nelivuotias. Niin täti oli sanonut.

Tytön mielestä pitkän ajan jälkeen, he tulevat hienon rakennuksen luokse. Hän ei ole koskaan nähnyt niin isoa taloa. Mies täyttää papereita, ja sitten he jo kiipeävät ulkona portaita. Isompi vieraista tytöistä sanoo, että tämä onaeroporto. Mitähän se tarkoittaa, tyttö miettii. Ja jälleen he kiipeävät portaita suureen koneeseen. Yhtäkkiä he ovat taivaalla ja punaiset vuoret ovat alhaalla. Vuorten välissä näkyy muutama sininen läikkä. Kaikki leijuu ja leijuu. Tytön pää kallistuu. Hänen silmänsä painuvat kiinni koneen hurinassa. Hurinassa hän onkin rantatiellä. He menevät tädin kanssa ostamaan dabboa, leipää, ja täti sanoo:

– Muista, että sinun nimesi tarkoittaa ”hän, joka on elossa”.

OSA I

ODOTUKSIA

.....

1990–1995

Suomi – Etiopia – Suomi

PAULA

Suomi 1993

– Hiljennä vähän! Paula huutaa kypärän sisällä, vaikka tietää, ettei siitä ole hyötyä.

Ei ääni mihinkään kuuluisi. Hän napauttaa terävästi miestä olkaan, ja tämä reagoi. Vauhti vähenee hetkeksi.

Tie kurssipaikalle on loppumatkasta soraa. Moottoripyörä tärisee kivillä ja kuopissa. Molemmin puolin näkyy isoja rumia hiekanottopaikkoja. Paula puristaa kätensä lujemmin Mikon ympärille ja silmäilee syksyistä tien vartta näkemättä sitä. Moottoripyörän takana istuessa on aikaa ajatella. Tuhansien kilometrien ajan hän oli sitä tehnytkin. Tämä matka on kuitenkin muuta. Jännitys kylmää. Tämä on lapsimatka. Hän, Paula Ahola, ja miehensä Mikko Tamminen, he haluavat lapsen. Mutta heillä on esteitä. Samassa pyörä jysähtää kipeästi monttuun kohoten sitten ärhäkkäästi ylös.

Muutaman minuutin kuluttua ajoneuvo pysähtyy punaisen leirikeskuksen pihaan. Molemmat avaavat visiirinsä ja nousevat ajokin päältä. Paula tavoittaa maatuvan syksyn, sen, mikä on tuoksu ja samalla etenevä, hiljainen kuolema. Pihalla ei näy ketään. Kypärät kädessään he astuvat sisälle.

Ruokasali avautuu suoraan eteisestä. He ovat koulumaisessa ruokailutilassa, ja samassa keittiön heiluriovesta astuu topakka

nainen tuoden mukanaan mansikkakiisselin tuoksun. Nainen sanoo:

– Huomenta, huomenta! Oletteko adoptiokurssilaisia vai muita matkailijoita?

– Kurssille myö ollaan tulossa, Mikko sanoo.

– No, tervetuloa sitten. Sillä vaan kyselen, kun harvemmin kurssilaiset tuommoisilla tamineilla tulee, nainen virkkaa ja hymyilee. Hän kuivaa käsiään siniruutuiseen pyyheliinaan ja näyttää sitten kädellään kohti ensimmäistä ruokapöytää.

– Tässä pöydällä on avaimet, olkaa hyvä. Olette ensimmäiset. Voitte valita siitä huoneen. Ne löytyvät tuolta käytävältä. Naisen kädessä oleva siniruutuinen pyyhe huiskaisee ruokailutilan toiselle puolelle. – Anteeksi, minun on mentävä, keittiössä kiehuu nyt, hän jatkaa. Ovet heilahtavat edestakaisin naisen jälkeen.

Paula riisuu ajotakkinsa ja ottaa avaimen numero kolme. He löytävät huoneen helposti pienen talon käytävältä. Ovi avautuu harmaaseinäiseen kapeaan tilaan, jossa on kahta puolta sängyt. Sänkyjen välissä on yhteinen yöpöytä.

– Aika vaatimaton, Mikko toteaa. – Tulee mieleen ammattikouluajat.

Paulan katse kiertää huoneen nopeasti. Seinällä on Jeesusta esittävä ruskeareunainen taulu. Taulussa siunataan lähelle tulleita lapsia. Vieressä on pikkuruinen hylly, jossa on yksi ainut kirja, Uusi Testamentti.

– Jahas, jahas, mites me pakanat täällä toimitaan? Mikko kysyy.

– Ollaan ihan pokerina, Paula vastaa ja jatkaa: – Järjestö sanoo olevansa uskonnollisesti sitoutumaton. Ei kai ne meidän uskon-

toa tenttaa. Lastahan me haluamme. Hänen silmänsä vaeltavat lattiasta kattoon.

– Miä laitan kuitenkin nämä meidän saunaoluet tänne vaatekaappiin, Mikko naurahtaa.

– Adoptiotoimiston nainen kuulosti kuitenkin kivalta puhelimessa. Turhaan me jahkailimme sitä soittamista niin kauan, Paula toteaa ja jatkaa: – Hän ei kuulostanut ahdasmieliseltä.

– Tästä vaan mennään etiäpäin, kuin mummo lumessa, Mikko sanoo.

– Ei siinä toimiston tietopaketissa mitään ihmeellistä ollut. Niillä on viiteen maahan suhteet. Kyllä tämä onnistuu, Mikko jatkaa.

– Mutta me ei olla vielä edes kunnolla alussa, Paula huokaa.

Olivatko he ollenkaan oikealla asialla? Mitä jos he eivät kelpaa? Oliko väärin ikään kuin viedä joltakin toiselta lapsi? Ja mitä kaikkea heiltä kyseltäisiin? Paula ajattelee työntäen vielä vaikeammat kysymykset jonnekin pois. Ne pitää nyt paketoida.

Piirtoheittimellä loistaa kalvo. Pesuvadissa istuu kaksi nauravaa lasta.

Värikuva, Paula ihastelee mielessään. Tavallisesti kaikki seminaarikalvot ovat mustavalkoisia. Kuva on tenhoava. Pienessä vadissa kaksi lasta, ruskea ja vaalea. Hän kuulee jo veden pärskeet ja helisevän naurun lasten läträtessä vähäistä vettä. Ehkä pieni astia keikahtaa kohta kumoon ja lapset parkaisevat.

Ohjaajia on kaksi, Stina ja Päivi. Esittelykierros on jäyhä. Paris-kuntia on seitsemän ja yksin hakijoita kaksi. Omalla vuorollaan Paula kertoo nimensä ja sipaisee ryppyisiä helmojaan. Moottori-pyörän sivulaukut eivät olleet parhaita paikkoja kuljettaa vaatteita. Marimekon mustavalkoinen trikooasu oli kuitenkin miellyttävä päällä. Vai, pitikö hänen vain näyttää, että siihen oli varaa? Turhan ison loven se oli kuitenkin tehnyt hänen palkkaansa. Onneksi saattoi olla varma, että työ pankissa tuotti myös varman palkkapäivän, ainakin vielä.

– Onneksi olkoon, olette hienolla tiellä, Stina sanoo esittely-kierroksen jälkeen. – Nyt käydään työhön: Pohtikaa viiden hengen ryhmissä, mitä mieltä olette tulevan lapsenne biologisesta äidistä? Millainen hän on? Missä hän asuu? Miksi hän on antanut lapsensa pois?

– Sitä minä olen aina ihmetellyt, miten joku voi antaa lapsensa pois? sanoo punapukuinen nainen, jonka nimeä Paula ei muista.

Stina ei kuitenkaan reagoi kysymykseen, vaan kehottaa mene-mään ryhmiin.

Paulan lisäksi ryhmässä on kaksi miestä ja kaksi naista. He yrit-tävät asettua mukavasti luokan peränurkkaan. Ikkunasta näkyy oranssinen vaahtera, ja jostain leijuu valmistuvan ruuan tuoksua. Tuntuu epätodelliselta ajatella jonkin kaukaisen maan äitiä tässä supisuomalaisessa paikassa. Sitä paitsi, miksi pitäisi ajatella jotakin naista, jota ei koskaan tapaisi? Paulan mielessä käväisee.

He ovat Mikon kanssa haaveilleet siitä, että talossa olisi tassut-telemassa pieni poika tai tyttö. Joku, joka haluaisi nousta syliin ja rutistaitsi lujaa kaulasta. Häntä olisi mukava viedä pyöräilemään

ja hiihtämään. Mikko veisi aikanaan moottoripyörän kyydissä. Kaipuu oli kasvanut ja kasvanut. Ensimmäinen arka tutkailu oli päättynyt siihen, että suomalaisia adoptioita toteutui vuodessa vain muutama ja vanhempien taustalla oli aina jo todettu lapsettomuus. Siihen joukkoon he eivät kelvanneet. Oli kuitenkin ollut helppoa tutkia kansainvälisen adoption asioita. Ei olisi huono asia tarjota koti jollekin kaukaisen maan orvolle. Ei kai?

– Hei, katsotaanko ensiksi näitä taustajuttuja, mitä Päivi jakoi, hoikka mies ehdotti.

– Niin, mä olen siis Pekka, sama mies jatkaa: – Päivi kertoi, että asiat on koottu yhteistyö-kumppaneiden ja järjestöjen antamista eri tiedoista. Ne eivät ole suoraan kenenkään stoori.

Luokka, jossa he istuvat, tuoksuu vanhalta paperilta, ja sen istuimet ovat palvelleet jo monia.

– Joo, mää oon Siiri, iloisen oloinen vaalea nainen sanoo. Naisen kiharat pompahtavat puheen tahdissa.

– Tässä miun jutussa kerrotaan Belindasta, joka opiskelee yliopistossa kemiaa ja tajuaa kolmannella vuosikurssilla olevansa raskaana. Poikaystäväkin opiskelee, eikä Belindan vanhemmat tiedä hänestä. Belinda on kauhuissaan. Perhe hylkäisi hänet lapsen vuoksi, ja sitä häpeän määrää hän ei voi edes ajatella. Belinda kätkee raskauden kaikilta niin kauan kuin voi ja menee sitten odottaville äideille tarjotettuun kotiin. Perhe ei epäile mitään, koska hän on opiskelujen vuoksi muutenkin toisella paikkakunnalla. Syntyy tyttö. Belinda allekirjoittaa heti luovutuspaperit, ja hänen sydämensä on raskas, mutta samalla helpottunut. Hänellä on taas tulevaisuus ja samoin lapsella.

Makean veden paikka on romaani kansainvälisen adoption odotuksesta, aikuisten vallasta, erilaisista lähtökohdista – ja sattumuksista.

Makean veden paikka on kertomus kahdesta eri mantereella elävästä naisesta. Toinen on biologinen äiti, toinen adoptioäiti.

Toinen on koko ikänsä kamppaillut elannostaan, toinen on vasta eläkeiän kynnyksellä pysähtynyt pohtimaan mennyttä. Molempia kalvavat muistot tehdyistä ratkaisuista, joiden kanssa on elettävä. Nykyisyyden ja menneen välissä on myös verhoja, jotka peittävät totuutta. Siksi elämää ohjaavat jatkuvasti kysymykset ”Teinkö oikein?” ja ”Miten tästä eteenpäin?”.

Romaani on myös tarina naisten välisestä hiljaisesta solidaarisuudesta ”Mikä meille on yhteistä?”.

Tapahtumat sijoittuvat Suomeen, Etiopiaan ja Espanjaan ajanjaksoon, jolloin elettiin piirtoheitinten ja telefaxien aikaa kohti kännyköitä.

ISBN 978-952-80-4687-5 | KL 84.2

Kannen suunnittelu: Tiia Javanainen / Purotie Design

Etukannen kuvat: iStock